

С Т А Н О В И Щ Е

От проф.д-р Димитър Радев-преподавател в Юридическия факултет на УНСС,
определен за член на научното жури за присъждане на образователната и
научна степен „доктор“ по научната специалност Теория на държавата и правото.
Политически и правни учения. на Дилян Цветанов Начев-докторант ва Юридическия
Факултет на Софийския Университет „Св.Климент Охридски“

Представеният дисертационен труд на Дилян Цветанов Начев е на тема Злоупотреба с право(понятие,приложно поле,последиви).Същият е бил разгледан и одобрен от катедра „Теория и история на държавата и правото“ в Юридическия факултет на Софийския Университет „Св.Кл.Охридски“.Авторът е работил под ръководството на доц.д-р Янаки Стоилов,който е негов научен ръководител.

Предмет на изследването е злоупотребата с право,като този въпрос е сравнително слабо изследван в българската правна литература и то интерпретиран главно от отрасловите правни дисциплини на гражданското право.Авторът е третира темата от гледна точка на общата теория на правото,като е използвал научния инструментариум на тази именно правна наука.Трудът се състои от увод,четири глави и заключение.

Г-н Начев е дал ясна,аргументирана и сравнително точна дефиниция на понятието злоупотреба с правото,като го е квалифицирал като вид юридически факт.Той е дал т.нар.“положително“ и „отрицателно“ определение на понятието.Според дисертанта злоупотребата с право се базира на два елемента-социалната оправданост на правото и правните принципи.Според него злоупотребата с право е противоправно упражняване на субективни права,като е разграничил това понятие от други,сходни правни явления- като например правонарушението,заобикалянето на закона,злоупотребата с власт и симулацията.

Считам, че това е най-силната страна на дисертационното изследване, а именно разграничението на понятието от други подобни правни явления. В тази връзка ще отбележа, че досега не са правени изследвания например относно правната природа на симулацията и заобикалянето на закона и то чрез ползването на правнотеоретични аргументи. В тази връзка дисертантът се е справил отлично, защото е анализирал самото явление-предмет на дисертацията, но същевременно е дефинирал и сходни правни явления, като е дал подробна характеристика на тях. Именно в подраздела „Отрицателно определение на понятието“ авторът е разграничил злоупотребата с право от други правни институти.

Авторът правилно и аргументирано е разграничил въпросното явление от правонарушението, като е изтъкнал, че правонарушението е деяние, което е извършено в противоречие с изискванията на правната норма, докато злоупотребата с право, макар да е противоправно явление, формално не противоречи на изрична правна норма. Според дисертанта противоправността на злоупотребата с право се корени в несъответствието с правните принципи. Освен това, правонарушението предполага задължително наличие на вина и вредоносен резултат, докато при злоупотребата с право тези елементи отсъстват.

Дисертантът ясно е разграничил изследваното явление със заобикалянето на закона. Според него заобикалянето на закона води до непозволен от закона резултат, а злоупотребата с право - до неприемлив, но формално законен резултат. Авторът е достигнал да извода, че при злоупотребата с право е налице несъответствие с целите на субективното право. Очевидно е, че дисертантът добре познава теорията за субективното право - неговата същност, характеристики, проявления, защита.

В труда подробно са разгледани различните възгледи за понятието в римското право, съответно в романо-германската правна система, както и в правните системи на някои водещи европейски държави, на първо място в правната система на Германия. Авторът е разгледал понятието и от гледна точка на позитивното право на България, като е посочил източниците, които институционализират това понятие. А в трета глава дисертантът е очертал значението на злоупотребата с право в правната система на Европейския съюз и според Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи.

Авторът достига до извода, че освен в частното право, това явление може да се реализира и в публичното право. Според мен това е новост в нашата правна теория, тъй като досега злоупотребата с право се идентифицираше главно и най-вече институтите на гражданското право. Той е посочил наличието на злоупотребата с право в конституционното право, като е изтъкнал наличието на две негови форми - злоупотреба с основните права и злоупотреба с институционалните права. В труда е третиран въпросът и с наличието на това явление в процесуалното право и по-специално съществуването му в различните видове съдебен процес - граждански, наказателен, административен.

В дисертационния труд са поставени и въпросите относно доказването на злоупотребата с право и последиците и. Посочените са обстоятелствата, които подлежат на доказване, за да се установи наличието на противоправно упражняване на субективни права. В крайна сметка авторът достига

до редица важни изводи, най-важните от които се състоят до същността на явлението, а именно, че злоупотребата с право е юридически факт, правен институт и специфично правно явление.

Считам, че дисертантът се е справил успешно с поставената задача. Той е изяснил подробно същността на явлението злоупотреба с право, направил е ценни научни изводи, които ще бъдат полезни не само за правната наука, но и за практикуващите юристи и то най-вече тези, които упражняват правната професия в областта на правораздаването. Г-н Начев е ползвал богата и удачна правна литература, както на български, така и на западни езици, но в никакъв случай не е преразказвал написаното от други автори, а е достигнал до собствени изводи. В този смисъл трудът му отлично може да се ползва от други колеги при разширяването на темата и при третирането на сходни правни институти.

Освен това, мисля, че стилът на автора е точен, аналитичен, задълбочен и дефинитивен. Това е най-важното за една дисертация - да даде дефиниции, стилът да е дефинитивен и да изяснява същността на явлението. Написаното от него е и една добра основа за задълбочаване на изследваното явление чрез бъдещи публикации по тази тема. В тази връзка, бих препоръчал на дисертанта да анализира по-подробно и съдебната практика по въпроса, а именно как съдилищата третират този въпрос и дали върховните съдилища са дали чрез своите актове характеристика и дефиниция на злоупотребата с право.

Като известна слабост, бих посочил, сравнително краткото изложение - 108 страници, но в тази връзка, бих отбелязал, че не винаги обемните трудове водят до обемни резултати. В крайна сметка важно е съдържанието, какво е казано, как, с какви научни аргументи, а не толкова количественото изложение на тезите. Явно, че стилът на г-н Начев е лаконичен, точен, ясен, без излишни и ненужни подробности. Написаното от него дава надежди за успешното му навлизане в правната наука.

От значение е и фактът, че научен ръководител е доц. Янаки Стоилов - утвърден учен в областта на теорията на държавата и правото, който има своите приноси като изследовател на субективното право. Неговата методическа помощ при осъществяването на този дисертационен труд е очевидна и напълно положителна.

В заключение: трудът отговаря на нормативните изисквания, залегнали в Закона за развитието на академичния състав и давам положителна характеристика на дисертационния труд на г-н Дилян Цветанов Начев на тема „Злоупотреба с право (понятие, приложно поле, последици) и препоръчвам на научното жури да присъди на докторанта Дилян Цветанов Начев образователната и научна степен „доктор“.

04.08.2016.

проф. д-р Димитър Радев - член на научното жури